

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

І Всеукраїнської науково-методичної конференції,

присвяченої

*15-й річниці заснування Шосткинського інституту
Сумського державного університету*

(Шостка, 21 квітня 2016 року)

**Суми
Сумський державний університет**

УДК 378.011.3–051

ПРАВОВА ОСВІТА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДНЗ ТА ВЧИТЕЛІВ ЗОШ

В.М.Марценюк

Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж

вул. Нагірна, 13, м. Вінниця, 21019

alonya35@mail.ru

В умовах розбудови правового та демократичного суспільства важливе значення мають проблеми, пов'язані з формуванням майбутніх фахівців педагогічної галузі. У науковій, методичній та психолого-педагогічній літературі достатньо уваги приділено проблемі формування правової компетентності майбутніх педагогів, зокрема рівню готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів та вчителів загальноосвітніх шкіл до викладання вихованцям основних правил поведінки в суспільстві, застереження щодо правомірності діяльності вихованців у певних життєвих ситуаціях. Правильному формуванню правової компетентності майбутніх педагогів сприяють спеціально виділені програмні матеріали, які стосуються безпосередньо методики викладання правових тем.

Однак, як свідчить аналіз навчальних планів та програм підготовки бакалаврів зі спеціальностей «Дошкільна освіта», «Початкова освіта» та «Середня освіта» мало приділяється уваги саме правовій освіті вихователів ДНЗ та вчителів ЗОШ.

По-перше слід детермінувати термін освіта. У діючій редакції Закону України «Про освіту», прийнятого у 1991 році, відсутнє визначення терміну освіта, а лише зазначено «Освіта - основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави» [1], в термінологічних словниках «освіта» визначена як «цілеспрямована пізнавальна діяльність людей з отримання знань, умінь та навичок або щодо їх вдосконалення. Процес і результат засвоєння особистістю певної системи наукових знань, практичних умінь та навичок і пов'язаного з ними того чи іншого рівня розвитку її розумово-пізнавальної і творчої діяльності, а також морально-естетичної культури, які у своїй сукупності визначають соціальне обличчя та індивідуальну своєрідність цієї особистості» [2].

Отже, логічним було б визначити правову освіту як процес і результат засвоєння особистістю (майбутнім педагогом) системи правових знань, умінь та навичок. Проводячи опитування студентів педагогічних коледжів, які, як свідчить практика, мають більш підготовлену методичну базу та схильність до викладання а ніж студенти педагогічних університетів, було встановлено, що випускники – майбутні вихователі та вчителі не мають навичок вирішення педагогічних задач з правової точки зору, не володіють або погано володіють знаннями щодо прав та обов'язків учасників освітнього процесу. Наприклад, як побудувати програму дій у таких ситуаціях з правової точки зору: учень систематично пропускає заняття, а батьки не проявляють необхідної уваги; учні побились під час уроку, і були нанесені тяжкі тілесні пошкодження одному з дітей; батьки написали скаргу на неправомірну поведінку вчителя; в класі у учня був вкрадений мобільний телефон та інш. Таких випадків, пов'язаних з правовою освітою вчителя достатньо і трапляються щоденно. Як сучасні вчителі вирішують такі проблеми з вихованцями – інтуїтивно, не оперуючи знаннями з правової точки зору. Що передбачено в навчальному плані підготовки вчителів з цього питання – одна дисципліна «Правознавство», без урахування потреби формування правової освіти майбутніх педагогів.

Враховуючи актуальність даного питання, можна запропонувати наступні шляхи вирішення проблеми формування правової освіти майбутніх фахівців, зокрема педагогічної галузі:

- внести зміни в навчальні плани підготовки бакалаврів галузі знань «освіта», запровадивши нормативну дисципліну «Право освіти» та спецкурси у формі лабораторних занять з вирішення педагогічних задач, пов'язаних з адміністративною та кримінальною відповідальністю педагогів;
- розробити програми підготовки бакалаврів, у яких достатньо часу виділити на вивчення нормативно-правової бази дошкільної та загальної середньої освіти;
- організовувати та проводити науково-методичні семінари та круглі столи з метою формування правових умінь та навичок майбутніх педагогів;
- організовувати зустрічі студентів педагогічних коледжів з фахівцями відділів у справах дітей та молоді районного, міського та обласного рівнів.

Набуті під час навчання правові знання майбутніх педагогів, особливо щодо своїх прав та обов'язків, не додають впевненості, що молодий вихователь ДНЗ або вчитель ЗОШ буде готовим до вирішення складних юридичних питань. Зрозуміло, що кожний фахівець може отримати кваліфіковану юридичну допомогу, оскільки діють і юридичні клініки, і вводяться пр. навчальних закладах посади юрисконсультів, однак є ситуації, які вимагають миттєвого прийняття рішення, яке б не суперечило чинному законодавству.

У науковій фаховій літературі достатньої уваги приділяється процесу формування правової компетентності, правової культури майбутніх фахівців педагогічної галузі, питанню правового виховання молоді, навіть прийнята на урядовому рівні «Національна програма правової освіти населення». Однак ці всі заходи не вирішують головної проблеми – відсутність навичок у молодих педагогів вирішення спонтанних педагогічних задач в правовому полі. Візьмемо, наприклад, обов'язок педагога, визначений у Законі України «Про освіту» - дотримання педагогічної етики. Що ми спостерігаємо під час незапланованого відвідування школи або дитячого садочка? – Часто батьки стають свідками грубого поводження педагога з дітьми, фізичного або психологічного насильства тощо.

Отже, відповідно до Національної програми правової освіти населення, зазначимо, що саме від практичних умінь та навичок педагогів залежить рівень правовосвідомості вихованців та їх батьків. Тому, слід навчити майбутніх педагогів не тільки вирішувати педагогічні ситуації, а й організовувати пропедевтичні заходи з батьками та їхніми дітьми.

Список літературних джерел:

1. Закон України Про освіту (Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 34, ст. 451)
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України, головний ред. В. Г. Кремень. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 1040 с.
3. Указ Президента України «Про Національну програму правової освіти населення» Електронний ресурс: Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/992/2001>